

General Stilwell i Kina

DA JAPANERNA attackerade Pearl Harbor var den 58-årige Joseph W. Stilwell generalmajor och chef för de i Kalifornien förlagda trupperna. Inom den amerikanska armén hade han i ett hänseende en enastående ställning; han hade under tre perioder på sammanlagt tio år varit verksam i Kina, bland annat som militärattaché och vägbyggare. Dessa erfarenheter förde honom under andra världskriget till en post som gav honom biträ personliga prövningar och stor folklig be-
römmelse. I februari 1942 sändes han till Chungking som USA:s militära representant och fick sedermera befäl över stora delar av den kinesiska armén. Hans första uppgift, att försvara Burma, misslyckades totalt; redan på försommaren 1942 var de engelska och kinesiska trupperna fördrivna av japanerna. Efter en lång tid av reorganisationsarbete kom Stilwell tillbaka till Burma på senhösten 1943 som ledare av den kinesiska armé som jämte engelska trupper under lord Louis Mountbatten genomförde återerövringen. I oktober 1944 blev han emellertid återkallad på grund av konflikter med den kinesiske diktatorn. Han deltog sedermera i det amerikanska kriget mot Japan och avled kort tid efter segern.

Förra året utgav Stilwells hustru ett urval av hans dagboksanteckningar och brev från Kinatiden 1942-1944 (*The Stilwell Papers*, William Sloane Associates). Dessa skildringar och iakttagelser har väckt oerhört uppteend genom sin sakliga åskådighet och sin ytterliga frispråkighet. De ger en utomordentligt god bild av de båda Burmafälttågen, väsentligen bestående i ändlösa marscher genom vildmarken. Men det är främst Stilwells omdömen om personer och förhål-

Stilwell med geväret i remmen som manna i ledet på marsch genom Burmas djungler.

landen som ger hans bok intresse. Få deltagare i världskriget kan ha varit fyllda av sådan ilska mot chefer och medarbetare, och ingen har hittills med tillnärmelsevis sådan öppenhet givit uttryck åt denna ilska. Under långa tider tycks Stilwell ha levt i behärskat raseri; endast vid enstaka tillfällen — lyckostunder för honom själv — kunde han säga ut vad han tänkte, dessemellan fick han nöja sig med att i brev till hustrun och i dagboken ge luft åt en bitterhet som inte sällan för tanken till Strindberg och andra ursinnet

diktare.

Många har vittnat om att Franklin Roosevelt ofta var föga insatt i de frågor han måste behandla och avgöra. De har irriterats över detta, men samtidigt bevakts av Roosevelts vänlighet och charm. Inte så Stilwell. Samtalen med presi-

Madame Sun Yat-sen som generalens charmantha bordsdam.

te se de uttalanden om den kinesiska regimen och Chiang Kai-shek som givit Stilwells bok politisk betydelse. Men samtidigt bör betonas att dessa uttalanden har en alldeles speciell färg, de är präglade av verkligt hat. Oduglighet, korruption, servilitet uppåt och hårdhet nedåt säges känneteckna de kinesiska ledarna. Stilwell är utsliten av att söka "påverka en envis, okunnig, fördomsfull och egenkär despot som aldrig hör sanningen annat än från mig och finner det svårt att tro på den". En middag hos diktatorn är ett lidande: "I närvaron av Den Högste vågar ingen göra en anmärkning eller fälla ett omdöme. Den skrämda tystnaden råder till dess en Visdomens Pärla kastar eller någon djärv utlänning frågar om melonen kommer från Hami. Den stela hållningen och den ängsliga minen

denten var för honom en pina. Så här beskriver han det första sammanträffandet efter krigsutbrottet: "F. D. R. mycket vänlig och mycket litet imponerande. Talade till mig som om jag varit en valman. Svamlade om sina idéer för kriget... 'en front på 5.000 mil är min modell' etc. etc. 'Den verkliga strategin är att slåss med allihop på en gång' etc. etc. Bara en massa struntprat." Referatet av samtalet mellan Roosevelt och Stilwell i Kairo två år senare förevisar presidenten som en stolle, som undvek alla egentliga problem och interfolierade sina tomma fraser med omotiverade flin. Lika typisk är beskrivningen av Willkies berömda besök i det kinesiska högkvarteret på sommaren 1942. "Det gäller för dem att trötta ut honom och göra honom så försload med mat och dryck att han förlorar all kritisk förmåga..."

Stilwell föraktade visserligen många av sina landsmän, men han föraktade utlänningar ännu mer. Engelsmännen — i regel omtalade med ett skymford — beskrivs som lata snobbar, krigshjältar som Wavell, Alexander och Mountbatten framstår som komiska figurer. I början får Mountbatten beröm för sin friska pojkaktighet, men snart blir tonen en annan. I ett brev till hustrun skriver Stilwell att de amerikanska soldaterna förlorat illusionerna om England: "De har fått se det brittiska imperiet med byxorna nedknäppta, och det är ingen vacker syn. Jag har förut betraktat Mountbatten som en recentior, men nu har jag degraderat honom till gymnasist. Vi bör verkligen vara tacksamma mot George Washington och hans få medhjälpare för att de lyckades klara revolutionskriget."

Det är mot bakgrunden av denna kverulans som man mäs-

visar att svetten rinner efter ryggen på de inbjudna." Gemenskap och oduglighet är Chiangs signatur — ingenting annat. Gång efter annan görs jämförelser mellan den härskande byråkratin och kommunisterna, och de utfaller alltid till de senares fördel.

Trots all klagan och ilska inger Stilwell sympati och beundran. Han var anspråkslös i dubbel mening; han delade sina soldaters magra kost och hårda strapatser, och han var ofta medveten om sina egna svagheter. Denne halvblinde och uttröttade krigare, med sin ständiga oro för att aldrig få återse de sina och villan i Kalifornien, har inte utan skäl blivit en amerikansk folkhjärte. Hans bok slutar med orden: "Om en människa kan säga att han inte svikit sitt land och om han står ut med sig själv, så finns det inget mer han har rätt att önska sig." Stilwell kunde ta ut steget från ilska till resignation.

Herbert Tingsten